

Державний архів Харківської області

Вовчанська повітова переписна комісія,
м. Вовчанськ Харківської губернії

1896 рік

листопад 1897 року

Фонд № 231
опис № 1
справ постійного зберігання

за 1896-1897 роки

Передмова до опису № 1

фонду № 231, Вовчанська повітова переписна комісія, м. Вовчанськ Харківської губернії

Вовчанська повітова переписна комісія створена у 1896 році відповідно до “Положення про Перший загальний перепис населення Російської імперії” від 03 червня 1895 р.

Загальний перепис мав на меті підрахувати чисельність, склад і місцевий розподіл населення. Перепису підлягали всі жителі Російської імперії, незалежно від статі, віку, стану, віросповідання та громадянства.

Згідно з “Положенням” при переписі фіксувалися наступні відомості: а) ім'я, по батькові та прізвище або прізвисько; б) сімейний стан (неодружений, одружений, вдівець, розлучений); в) стосунок до господаря (родич, свояк, годованець, мешканець, прислуга, працівник і т. п.), а також взаємні сімейні стосунки осіб, що не належали до родини господаря; г) стать; ґ) вік; д) стан; е) віросповідання; є) місце народження; ж) місце постійного проживання або місце прописки, а для іноземців, крім того, і підданство; з) місце постійного перебування; и) рідна мова; і) грамотність; ї) заняття, ремесло, промисел; й) найважливіші фізичні вади: сліпота, глухота, глухонімота, душевні хвороби.

Переписні аркуші друкувалися російською мовою. Для місцевостей, де населення переважно спілкувалося іншими мовами, допускалося додруковування на переписних аркушах перекладу, поряд із заголовками та текстами російською мовою.

Загальне керівництво підготовчими роботами з проведення перепису населення було покладено на Головну переписну комісію Міністерства внутрішніх справ Російської імперії.

В губерніях, повітах і великих містах були засновані комісії. Головами губернських комісій призначалися губернатори, які були зобов'язані організувати губернські комісії не пізніше 1 жовтня 1896 р., а повітові — до 5 жовтня 1896 р. Губернські комісії повинні були контролювати правильну і своєчасну розсилку переписних бланків.

Повітові і міські комісії повинні були:

- розділяти повіти і міста на переписні ділянки та обирати їх завідувачів;
- визначати чисельність рахувальників на кожній ділянці;
- постачати рахувальникам необхідні інструкції і бланки;
- розподіляти між ділянками виділені для роботи суми;

вирішувати непорозуміння, розглядати скарги на неправильні дії осіб, які проводили перепис.

Повітові переписні комісії очолювалися повітовими предводителями дворянства. До складу повітової комісії входили повітовий справник, повітовий військовий начальник, податний інспектор, голова повітової земської управи, гласний повітового земського зібрання, міський голова або міський староста. В містах, де існували окремі міські поліцейські управління, до складу комісії входив також поліцмейстер.

Перепис проводився станом на 28 січня 1897 року. Переписні аркуші заповнювалися заздалегідь. У сільській місцевості аркуші заповнювалися рахувальником за 20-30 днів до дня перепису, а в містах аркуші роздавали господарям квартир за 5-10 днів до початку перепису. Починаючи з дня перепису рахувальники знову обходили свої ділянки, уточнювали відомості і вносили в заповнені аркуші зміни, які відбулися в складі сім'ї господарств після їх першого відвідування. На це відводилося в сільській місцевості 4, а в містах — 2 дні. Потім протягом 4-5 днів рахувальники приводили матеріали в остаточний порядок і здавали їх завідувачу переписної ділянки.

Вовчанська повітова переписна комісія ліквідована у листопаді 1897 р.

До Державного архіву Харківської області документи Вовчанської повітової переписної комісії надійшли у 1927 році за здавальним описом у кількості 3 (три) справи за 1896-1897 роки, укладеним в одному примірнику.

У 1950, 1972, 1998, 2020 роках було проведено перевіряння наявності і фізичного стану документів даного фонду (акти від 30.08.1950 р. № 1; 21.06.1972 р. № 2; 10.02.1998 р. № 3; 26.11.2020 р. № 4).

У серпні 2006 року було проведено роботу з виявлення унікальних документів; у результаті виконаної роботи унікальних документів не виявлено.

У червні 2021 року проведено удосконалення опису за 1896-1897 роки у зв'язку з тим, що опис був укладений в одному примірнику та не відповідав сучасним вимогам.

До фонду складено історичну довідку, а до опису – передмову. У процесі роботи уточнено та відредаговано заголовки справи, уточнено крайні дати документів та кількість аркушів у справах.

До удосконаленого опису № 1 справ постійного зберігання внесено документи (протоколи засідань, листування) Вовчанської повітової переписної комісії про нагородження рахувальників по Вовчанському повіту та нормативно-методичні документи (циркуляри, інструкції, порядок, роз'яснення, листування) про проведення перепису населення у Вовчанському повіті. У справах також зберігаються списки осіб, визнаних

Вовчанською повітовою переписною комісією вартими отримання медалі за проведення загального перепису населення; списки поселень, що входили до переписних діляниць Вовчанського повіту, із зазначенням кількості мешканців; переліки установ і закладів Вовчанського повіту, із зазначенням кількості осіб, на яких вони розраховані.

Здавальний опис № 1 внесено до удосконаленого опису справою № 4.

Головний спеціаліст

Юлія ГРИНЬОВА

08.06.2021

Державний архів
Харківської області

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор Державного архіву
Харківської області
_____ Євген КУЩ
_____ 2021 р.

Фонд № 231
ОПИС № 1
справ постійного зберігання
за 1896-1897 роки

№ з/п	Індекс справи	Заголовок справи (тому, частини)	Крайні дати документів в справі (тому, частини)	Кількість аркушів у справі (томі, частині)	Примітки
1	2	3	4	5	6
1		Протоколи №№ 1-20 засідань Вовчанської повітової переписної комісії. У справі зберігається список осіб, визнаних Вовчанською повітовою переписною комісією вартими отримання медалі за проведення загального перепису населення.	04 жовтня 1896 р. - 15 липня 1897 р.	36	
2		Листування Вовчанської повітової переписної комісії з канцелярією Харківського губернатора, Харківською контрольною палатою, земськими начальниками дільниць Вовчанського повіту про нагородження рахувальників по Вовчанському повіту. У справі зберігаються списки осіб, визнаних Вовчанською повітовою переписною комісією вартими отримання медалі за проведення загального перепису населення.	1897 р.	126	

1	2	3	4	5	6
3		Нормативно-методичні документи Головної переписної комісії (циркуляри, інструкції, порядок, роз'яснення, листування) про проведення перепису населення у Вовчанському повіті. У справі зберігаються списки поселень, що входять до переписних діляниць Вовчанського повіту, із зазначенням кількості мешканців; переліки установ і закладів Вовчанського повіту із зазначенням кількості осіб, на яких вони розраховані.	1896-1897 р.	293	
4		Здавальний опис № 1 за 1896-1897 роки		1	

До опису внесено 4 (чотири) справи, з № 1 по № 4, у тому числі: літерні номери — немає, пропущені номери — немає.

Головний спеціаліст відділу організації та координації архівної справи, обліку та довідкового апарату

Юлія ГРИНЬОВА

08 червня 2021 року

СХВАЛЕНО

Протокол засідання ЕПК
Державного архіву Харківської області
від 30 червня 2021 року № __б_

Секретар ЕПК _____ Тетяна РІДНА